

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту та
спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СОКОЛОВА Ганна Борисівна
ГАЛУЩЕНКО Вікторія Іванівна

Методичні рекомендації до проходження практик здобувачами освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта

Одеса-2026

*Рекомендовано до друку вченою радою Університет Ушинського
(протокол № 15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Пахомова Н. Г. – доктор педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту спеціальної та інклюзивної освіти Полтавського національного педагогічного Університету імені В. Г. Короленка;

Форостян О. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Соколова Г. Б., Галущенко В. І.

Методичні рекомендації до проходження практик [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності А6 Спеціальна освіта]. Одеса : Університет Ушинського, 2026. 62 с.

Методичні рекомендації містять мету, завдання, зміст, організацію та вимоги до проходження практик здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта. Видання спрямоване на формування професійних компетентностей бакалаврів спеціальної освіти, удосконалення практичних умінь і навичок роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах спеціальної та інклюзивної освіти. Методичні рекомендації стануть практичним орієнтиром для здобувачів вищої освіти під час проходження практичної підготовки, виконання індивідуальних завдань та оформлення звітної документації.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Види практик за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта (Логопедія)».....	7
Навчальна практика (ознайомлювальна в закладах для дітей з особливими освітніми потребами)	12
Виробнича практика (в інклюзивно-ресурсних центрах).....	21
Виробнича практика (логопедична в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами).....	32
Виробнича практика (логопедична в закладах для дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами).....	45
Загальні критерії оцінювання практики здобувачів.....	58
Підведення підсумків практики.....	60
Рекомендовані джерела інформації.....	61

ВСТУП

Практична підготовка є обов'язковою складовою освітнього процесу у закладах вищої освіти та важливим етапом професійного становлення майбутніх фахівців спеціальної освіти. Вона забезпечує поєднання теоретичного навчання з практичною діяльністю в реальних умовах професійного середовища. Саме під час проходження практики здобувачі вищої освіти мають можливість перевірити ефективність набутих знань, сформувати професійні вміння та навички, необхідні для майбутньої роботи за фахом.

Особливого значення практична підготовка набуває у процесі підготовки фахівців спеціальної освіти, професійна діяльність яких пов'язана з навчанням, вихованням, розвитком, корекцією та психолого-педагогічним супроводом дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні тенденції розвитку спеціальної та інклюзивної освіти вимагають від майбутнього педагога високого рівня професійної компетентності, мобільності, творчого підходу до вирішення професійних завдань, готовності до міждисциплінарної взаємодії та постійного професійного самовдосконалення.

Практика сприяє формуванню професійної ідентичності здобувачів вищої освіти, розвитку педагогічного мислення, комунікативних умінь, організаторських здібностей та навичок рефлексивної діяльності. У процесі практичної підготовки здобувачі ознайомлюються зі специфікою функціонування закладів спеціальної та інклюзивної освіти, особливостями організації освітнього процесу, діяльністю вчителя-логопеда та інших фахівців команди психолого-педагогічного супроводу.

Методичні рекомендації розроблено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта. Їх зміст відповідає вимогам чинного законодавства України у сфері освіти, нормативним документам Міністерства освіти і науки України, Стандарту вищої освіти за спеціальністю А6 Спеціальна освіта, освітньо-професійній

програмі підготовки здобувачів та Положенню про проведення практики здобувачів вищої освіти.

У методичних рекомендаціях висвітлено основні аспекти організації та проведення навчальних і виробничих практик, визначено їх мету, завдання, зміст та очікувані результати. Значну увагу приділено вимогам до діяльності здобувачів на базах практики, особливостям виконання індивідуальних завдань, веденню документації та оформленню звітних матеріалів.

Практична підготовка майбутніх фахівців спеціальної освіти здійснюється на базі закладів спеціальної та інклюзивної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, реабілітаційних установ та інших освітніх і соціальних інституцій, діяльність яких пов'язана із забезпеченням розвитку, навчання та корекційно-розвиткової підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Це створює умови для набуття здобувачами реального професійного досвіду та формування готовності до самостійної професійної діяльності.

Під час проходження практики здобувачі вдосконалюють уміння здійснювати психолого-педагогічне та логопедичне обстеження дітей, визначати їхні особливі освітні потреби, планувати й реалізовувати корекційно-розвиткову роботу, використовувати сучасні методики та технології навчання і розвитку. Важливим напрямом практичної підготовки є формування навичок професійної взаємодії з батьками, педагогами, асистентами вчителів, психологами та іншими фахівцями команди супроводу.

Методичні рекомендації містять інформацію про права та обов'язки здобувачів вищої освіти, функції керівників практики від університету та баз практики, порядок організації роботи під час практики, критерії оцінювання результатів практичної діяльності та вимоги до підсумкового контролю. Запропоновані рекомендації спрямовані на забезпечення єдиних підходів до організації практичної підготовки та підвищення її ефективності.

Використання методичних рекомендацій сприятиме успішному виконанню програм практик, формуванню професійних компетентностей,

передбачених освітньо-професійною програмою, розвитку професійної культури майбутніх фахівців та їх готовності до роботи в умовах сучасної спеціальної та інклюзивної освіти. Практична підготовка є важливою передумовою становлення конкурентоспроможного, відповідального та компетентного фахівця, здатного забезпечувати якісну психолого-педагогічну та логопедичну підтримку дітей з особливими освітніми потребами.

ВИДИ ПРАКТИК
за освітньо-професійною програмою
«Спеціальна освіта (Логопедія)» першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта

з/ п	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС
1	ОК 33. Навчальна практика (ознайомлювальна в закладах для дітей з особливими освітніми потребами)	5	4
2	ОК 34. Виробнича практика (в інклюзивно-ресурсних центрах)	6	6
3	ОК 35. Виробнича практика (логопедична в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами)	7	7
4	ОК 36. Виробнича практика (логопедична в закладах для дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами)	8	7

Під час реалізації виробничих практик за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта (Логопедія)» формуються такі ПРН:

ПРН-2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН-3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН-5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН-7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

ПРН 9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

ПРН-10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 13. Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

ПРН-15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

ПРН-16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН-17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

ПРН-19. Володіти знаннями про спеціальну дидактику, спеціальні методики навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

ПРН 20. Володіти методиками корекційної роботи з розвитку пізнавальної і мовленнєвої діяльності та методами роботи із сім'ями, що виховують дітей з особливими освітніми потребами, зокрема, з тяжкими порушеннями мовлення.

ПРН-21. Володіти знаннями про особливості та закономірності фізичного і психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-22. Застосувати на практиці знання про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціального та інклюзивного навчання.

Унаслідок досягнення результатів практичної підготовки здобувачі вищої освіти в контексті змісту різних видів практики мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання у контексті логопедичного супроводу.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з

психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність оцінити структуру дефекту при порушеннях мовлення; потенційні можливості розвитку різних сторін особистості дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

СК-18. Здатність оцінити клініко-фізіологічні особливості і закономірності фізичного і психічного розвитку дітей з мовленнєвими, сенсорним, інтелектуальними порушеннями.

СК-19. Здатність до застосування сучасних знань про особливості розвитку дітей як суб'єктів навчального, корекційно-освітнього і навчально-реабілітаційного процесів на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку і дизонтогенезу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА (ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА В ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБОМВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ)

Мета навчальної практики (ознайомлювальна в закладах для дітей з особливими освітніми потребами) – ознайомлення здобувачів освіти з особливостями та структурою виховної роботи, прийомами та методами, що використовуються в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Навчальна практика (ознайомлювальна в закладах спеціальної та інклюзивної освіти) – є початковим етапом у системі загальної практичної підготовки майбутніх логопедів. Саме у цей період закладається фундамент досвіду та майстерності професійної діяльності, практичних умінь і навичок, особистісних значимих якостей, що отримають подальший розвиток на наступних етапах підготовки фахівців.

Завдання навчальної практики – ознайомити здобувачів освіти з особливостями виховної роботи з дітьми з ООП, що є провідною ланкою роботи спеціального педагога в закладах спеціальної та інклюзивної освіти.

Об'єктами (базами) проходження виробничої практики виступають заклади освіти, з якими укладено договір.

Високий рівень професіоналізму фахівців базових установ повинен забезпечувати можливість сприяння здобувачам у здобутті професійних умінь та навичок. З огляду на зазначене вище, бакалаври спеціальності А6 Спеціальна освіта у процесі професійної підготовки відповідно до навчального плану та освітньо-професійної програми проходять навчальну практику в закладах системи МОН.

Очікувані програмні результати навчання.

ПРН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН 4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

ПРН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів

ПРН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 21. Застосувати на практиці знання про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціального та інклюзивного навчання.

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з

особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

Організація проведення практики

Практика є логічним продовженням навчання. Під час неї здобувач закріплює отримані теоретичні знання та оволодіває навичками роботи на підприємстві.

Здобувачі повинні виконати індивідуальні завдання для більш поглибленого і всебічного вивчення окремих напрямів діяльності працівників в галузі спеціальної та інклюзивної освіти і збору практичних і статистичних матеріалів для написання звіту.

Робоча програма практики регламентована Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», що затверджено вченою радою Університету Ушинського.

Практикою здобувачів від університету керують викладачі кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, а від підприємств, організацій, установ – їх керівники, заступники, або методисти, їх заступники тощо. Здобувачі забезпечуються робочими програмами та щоденниками.

У період проходження здобувачем практики на нього поширюються загальне трудове законодавство, правила охорони праці і внутрішнього розпорядку, що діють на базі практики.

Здобувач повинен своєчасно прибути на базу практики.

Результат проходження навчальної практики (ознайомлювальної в закладах спеціальної та інклюзивної освіти) підготовка звіту та відповідної документації, які вони презентують на підсумковій конференції.

Програма навчальної практики (ознайомлювальної в закладах спеціальної та інклюзивної освіти) здобувачів передбачає завдання, що дають можливість узагальнити знання, практичні вміння та навички на базі конкретного закладу освіти, оволодіти професійним досвідом, перевірити готовність майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності.

Під час проходження навчальної практики (ознайомлювальної в закладах спеціальної та інклюзивної освіти) здобувачі виконують такі завдання:
Для методичних рекомендацій цей пункт можна подати в такій редакції:

1. Ознайомлюються зі специфікою професійної діяльності вчителя-логопеда, особливостями функціонування спеціальних та інклюзивних закладів освіти, перспективами розвитку спеціальності та нормативно-правовим забезпеченням логопедичної діяльності.

2. Вивчають організацію освітнього процесу та основні напрями роботи педагогічних працівників у закладах освіти, особливості міждисциплінарної взаємодії фахівців психолого-педагогічного супроводу.

3. Формують професійно значущі якості майбутнього логопеда: культуру педагогічної діяльності, мовлення, професійного спілкування, зовнішнього вигляду, педагогічну етику та потребу в безперервній самоосвіті й професійному самовдосконаленні.

4. Розвивають навички ефективної професійної комунікації з дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми батьками (законними представниками), педагогічними працівниками та іншими учасниками

освітнього процесу.

5. Поглиблюють і закріплюють теоретичні знання, здобуті під час вивчення фахових дисциплін, технологій логопедичної, корекційно-розвиткової та освітньої роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

6. Набувають практичних умінь застосовувати сучасні методи, прийоми та технології логопедичної, корекційно-розвиткової та освітньої роботи відповідно до індивідуальних потреб дитини.

7. Виконують окремі функції вихователя та вчителя-логопеда, беруть участь в організації різних форм освітньої діяльності, використовуючи сучасні дидактичні матеріали, корекційно-розвиткові засоби та спеціальні методики навчання.

8. Набувають досвіду використання практичних посібників, технічних засобів навчання та корекції, а також організації індивідуальних, підгрупових і фронтальних форм роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

9. Розвивають творчий підхід до професійної діяльності, удосконалюють навички інтонаційно виразного мовлення, чіткого формулювання інструкцій, педагогічної взаємодії та створення позитивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

10. Під керівництвом вчителя-логопеда, спеціальних педагогів та методистів здійснюють збір, аналіз та узагальнення анамнестичних даних, результатів спостереження й діагностичного обстеження дітей та використовують отриману інформацію для планування індивідуальної корекційно-розвиткової роботи.

11. Ведуть необхідну документацію практиканта, здійснюють самоаналіз власної професійної діяльності та узагальнюють результати проходження практики.

12. Дотримуються принципів педагогічної етики, академічної доброчесності, інклюзивного підходу та вимог щодо забезпечення

безпечного й комфортного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Розподіл балів за видами діяльності здобувачів під час проходження навчальної практики (ознайомлювальна в закладах для дітей з особливими освітніми потребами)

№	Види завдань	Кількість Балів	Оцінює				
			Керівник від бази практики (вихователь)	Керівник від бази практики	Керівник практики з фаху	Керівник практики від Університету	
I. Робота студента-практиканта як вихователя		максимальна кількість – 20					
		з них:					
1.1	Відвідування та здійснення аналізу занять вихователя	1-2					
1.2	Якість проведення пробних занять (вихователя)	1-6					
1.3	Проведення ігор, підбір вправ за лексичною тематикою	1-7					
1.4	Виконання обов'язків вихователя	1-5					
II. Аспекти навчально-виховної роботи студента-практиканта з дітьми (робота вихователя СЗО)		максимальна кількість – 30					
		з них:					
2.1	Ознайомлення з планом виховної роботи	1-2					
2.2	Підготовка та проведення виховних заходів, перевірка завдань, бесіди з батьками за необхідністю тощо	1-5					
2.3	Підготовка і проведення навчально-виховних занять	1-7					
2.4	Проведення психолого-педагогічного вивчення дитини (основних ланок та алгоритму)	1-6					
2.5	Складання психолого-педагогічної характеристики дитячого колективу або на 2-х дітей	1-10					
III. Залікові заняття (3 заняття)		максимальна кількість – 30					
		з них:					
3.1	Підготовка і проведення залікового заняття № 1	1-10					
3.2	Підготовка і проведення залікового заняття № 2	1-10					
3.3	Підготовка і проведення залікового заняття № 3	1-10					
IV. Оформлення звітної документації Рівень відповідності звітної документації вимогам програми, захист результатів практики)		максимальна кількість – 20					
		з них:					

4.1	Звіт з педагогічної практики	1-2				
4.2	Плани-конспекти залікових занять з необхідною наочністю	1-10				
4.3	Щоденник з планами-конспектами занять	1-5				
4.4	Презентація отриманого досвіду навчальної практики	1-3				
	ВСЬОГО	100				

Вимоги до звітної документації

Звітними документами є:

1. Щоденник практики.
2. Календарно-тематичне планування на період практики.
3. Розгорнута психолого-педагогічна характеристика на 2-х дітей за результатами вивчення анамнезу та етапів розвитку дитини, експериментального психолого-педагогічного обстеження особливостей психо-мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини, спостережень за поведінкою тощо.
4. Конспекти проведених самостійно 3 корекційно-виховних занять (2 конспекти занять + конспект ігрової вправи) дидактичний матеріал для них (для кожного заняття);
5. Загальний звіт (з описом знань, навичок і умінь, які були отримані під час практики, видів діяльності в яких студент брав участь, своїх власних вражень, позитивних сторін практики та можливих недоліків).
6. Договір.

Кожен з цих документів відіграє свою роль в оцінці результатів практики. Важливим компонентом загального оцінювання є підготовка презентації-звіту на підсумкову конференцію за результатами навчальної практики (ознайомлювальної в закладах спеціальної та інклюзивної освіти).

Загальний звіт необхідний для того, щоб оцінити здатність здобувача узагальнити виконану роботу, виокремити досягнення, які він вважає найбільш корисними у його професійній підготовці. Звітна документація повинна вестись українською мовою, бути акуратно оформленою та зброшурованою, обов'язково представленою для перевірки груповому керівнику.

Звітна документація здається протягом трьох днів після закінчення практики, а її оформлення йде протягом усієї практики. Наприкінці навчальної практики (ознайомлювальної в спеціальному навчальному закладі) здобувачі подають заповнений щоденник з письмовим звітом. Керівник практики на підприємстві, в установі, організації після перевірки звітної документації і щоденника оцінює його роботу. Письмова рецензія керівника практики від закладу освіти заноситься до щоденника практиканта. У випадках невідповідності вимогам щодо змісту і оформлення звіту, він повертається на доопрацювання.

Вимоги до звіту з практики:

Звіт повинен бути конкретним та стислим.

Звіт з практики має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики. Обов'язковою є наявність висновків та пропозицій, яких вимагає зміст завдань.

Звіт повинен складатися з розділів, окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності і конкретизовані.

Звіт друкується на ПК на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора міжрядкових інтервали шрифт - Times New Roman, розмір - 14. Текст необхідно друкувати залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 2,5 мм, праве - не менше 11 мм, верхнє і нижнє - не менше 15 мм. Текст звіту поділяють на розділи, підрозділи і пункти відповідно до структури програми практики. Складений здобувачем звіт має наскрізну нумерацію сторінок.

Підведення підсумків.

До захисту допускаються здобувачі, які повністю виконали програму практики, представили звіт відповідно до встановленої форми та одержали позитивну характеристику керівника від підприємства – бази практики.

Захист підсумків навчальної практики (ознайомлювальної в закладах спеціальної та інклюзивної освіти) бакалаврів здійснюється під час проведення заліку у призначений деканатом термін, у присутності комісії, що призначена завідувачем кафедри. Захист звіту з практики здійснюється усно з наочним використанням презентації. Під час захисту практики, крім офіційного звіту, бакалаври розповідають про свій досвід, який вони набули у процесі проходження практики, особисті міркування та побажання. Підсумкова оцінка за проходження ознайомлювальної практики виставляється з урахуванням відгуків і запропонованих оцінок керівників від бази практики, відповідей на запитання під час проведення заліку та якості оформлення звітної документації.

За умови успішного захисту навчальної практики (ознайомлювальної в закладах спеціальної та інклюзивної освіти) ставиться диференційована оцінка, яка вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та індивідуальний навчальний план здобувача керівником практики. Диференційована оцінка за практику виставляється за результатами виконання програми практики та індивідуальних завдань, особисто виконаних здобувачем та враховується нарівні з іншими оцінками, що характеризують успішність здобувача.

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА (В ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРАХ)

Мета виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах) – сформувати у студентів професійні компетентності, необхідні для здійснення комплексного психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру, шляхом набуття практичного досвіду діагностики, корекційно-розвиткової роботи, консультативної діяльності та взаємодії з фахівцями мультидисциплінарної команди.

Завдання практики:

- ознайомитися з організаційною структурою ІРЦ, нормативно-правовими засадами його роботи, функціями фахівців та специфікою мультидисциплінарної взаємодії;
- вивчити особливості контингенту дітей, які звертаються в ІРЦ, з урахуванням типів порушень розвитку, вікових, когнітивних та комунікативних характеристик;
- удосконалити навички проведення психолого-педагогічної діагностики, спостереження та аналізу індивідуальних освітніх потреб дітей з ООП відповідно до чинних методик і протоколів ІРЦ;
- опанувати методи розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР): формулювання цілей, визначення сильних сторін дитини, підбір корекційно-розвиткових стратегій та педагогічних інструментів;
- набути практичного досвіду проведення корекційно-розвиткових занять, використовуючи сучасні логопедичні, корекційно-педагогічні технології та адаптовані методи навчання;
- розвинути вміння здійснювати консультативний супровід батьків, педагогів та інших учасників освітнього процесу щодо особливостей розвитку, потреб і підтримки дитини;

- сформувати навички ведення документації ІРЦ, включно з діагностичними висновками, протоколами спостережень, планами занять, моніторинговими формами та рекомендаціями;
- опрацювати етичні та деонтологічні аспекти роботи, дотримання конфіденційності, толерантності та принципів партнерської взаємодії з родинами дітей з ООП;
- розвинути професійно-рефлексивні уміння, здатність аналізувати власну діяльність, визначати професійні труднощі та напрями подальшого вдосконалення.

Об'єктами (базами) виробничої практики виступають:

Одеський обласний ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсні центри Одеської області;

інклюзивно-ресурсні центри України, фахівці яких є студентами Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

інклюзивно-ресурсні центри України, на базі яких, за потреби, студенти-практиканти можуть виконувати завдання програми з виробничої практики.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН-3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН-4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

ПРН-5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН-6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів

психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН 9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

ПРН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей

ПРН-11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 21. Застосувати на практиці знання про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціального та інклюзивного навчання.

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-17. Здатність оцінити структуру дефекту при порушеннях мовлення; потенційні можливості розвитку різних сторін особистості дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Організація проведення практики

Практика є логічним продовженням навчання. Під час неї здобувач закріплює отримані теоретичні знання та оволодіває навичками роботи в реальному освітньому середовищі.

Робоча програма практики регламентована Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти, що затверджено вченою радою Університету Ушинського.

Практикою здобувачів від університету керують викладачі профільної кафедри, а від підприємств, організацій, установ – їх керівники, заступники, або керівники структурних підрозділів, їх заступники тощо. Направлення здобувачів на практику оформлюється наказом ректора. Здобувачі забезпечуються робочими програмами та щоденниками.

У період проходження здобувачем практики на нього поширюються загальне трудове законодавство, правила охорони праці і внутрішнього розпорядку, які діють на базі практики.

Здобувач повинен своєчасно прибути на базу практики.

Студентам надається можливість вивчення організації роботи та змісту діяльності структури роботи педагогічного колективу у взаємодії з логопедом ІРЦ: графік роботи, документація, оснащення кабінету; ознайомлення з навчальною, консультаційною роботою у процесі занять, особливостями роботи ІРЦ та розкладом корекційних занять; брати участь у розробці та підготовці дидактичного матеріалу, наочного матеріалу, для проведення індивідуальних, фронтальних корекційних занять.

Результат проходження виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах) – підготовка звіту з практики, результати якого вони презентують на підсумковій конференції.

Під час проходження виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах)

здобувачі виконують такі завдання:

- здійснюють діагностичне обстеження та оцінювання навчальної (пізнавальної) діяльності дітей з особливими освітніми потребами;
- визначають рівень сформованості знань, умінь і навичок дитини відповідно до вимог освітніх програм та вікових критеріїв розвитку дітей;
- проводять комплексне психолого-педагогічне та логопедичне оцінювання з метою визначення особливих освітніх потреб дитини, виявлення особливостей її розвитку, провідних і супутніх порушень;
- поглиблюють та закріплюють теоретичні знання, набуті під час вивчення фахових дисциплін, що забезпечують підготовку до логопедичної та корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;
- набувають практичних умінь застосовувати сучасні методи, прийоми та технології логопедичної, корекційно-розвиткової й консультативної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;
- формують навички аналізу та оцінювання результатів логопедичного обстеження, корекційно-розвиткових занять і професійної діяльності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів;
- оволодівають практичними вміннями дослідницької діяльності у сфері спеціальної освіти, логопедії та корекційної педагогіки;
- виконують окремі професійні функції вчителя-логопеда під керівництвом фахівців інклюзивно-ресурсного центру, використовуючи сучасні діагностичні та корекційні засоби, спеціальне обладнання, методичні матеріали та інструментарій;
- розвивають творчий підхід до професійної діяльності, удосконалюють навички педагогічного спілкування, чіткого та інтонаційно виразного надання інструкцій, ефективної взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми батьками та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу;

- формують потребу в професійному самовдосконаленні, самоосвіті та дотриманні етичних норм професійної діяльності фахівця спеціальної освіти.

Розподіл балів за видами діяльності здобувачів під час проходження виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах)

№	Види завдань	Кількість балів	Оцінює		
			Керівник від бази практики (директор ІРЦ)	Керівник практики з фаху	Керівник практики факультету
I. Ознайомлення з роботою інклюзивно-ресурсного центру		максимальна кількість - 20			
		з них:			
1.1	Складання індивідуального плану роботи студента-практиканта	1-10			
1.2	Відвідування та здійснення аналізу засідань ІРЦ	1-10			
II. Складання висновку інклюзивно-ресурсного центру		максимальна кількість - 30			
		з них:			
2.1	Складання пробного висновку ІРЦ	0-15			
2.2	Складання залікового висновку ІРЦ	1-15			
III. Корекційні заняття (2 заняття)		максимальна кількість - 30			
		з них:			
3.1	Підготовка і проведення пробного корекційного заняття	1-15			
3.2	Підготовка і проведення залікового заняття	1-15			
IV. Оформлення звітної документації (рівень відповідності звітної документації вимогам програми, захист результатів практики)		максимальна кількість - 20			
		з них:			
4.1	Щоденник практики	1-10			
4.2	Звіт з педагогічної практики	1-10			
	ВСЬОГО	100			

Вимоги до звітної документації

По закінченні виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах) проводиться заключна конференція, на якій здобувачі освіти звітують про виконану роботу, а також висловлюють свою думку щодо змісту та організації практики. Керівник оцінює роботу кожного здобувача освіти і оформлює звіт за результатами практики.

Звітними документами є:

1. Щоденник практики.
2. Індивідуальний план виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах).
3. 2 висновки комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини – тільки частину, в якій визначаються мовленнєві або навчальні труднощі.
4. 2 конспекти корекційних (логопедичних) занять та дидактичний матеріал до них.
5. Звіт з виробничої практики.

Рекомендації щодо складання презентацій у Microsoft PowerPoint.

Під час проведення конференції з практики студенти готують доповідь та презентацію, що відображають ключові моменти роботи на виробничій практиці.

Презентація дає можливість наочно уявити інтерактивні підходи, інноваційні ідеї, розробки та плани. Презентація є результатом самостійної роботи студентів, за допомогою якої вони наочно демонструють матеріали публічного виступу перед аудиторією (он-лайн конференції), мають можливість проаналізувати та виокремити значущі елементи корекційно-логопедичних напрямків роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Комп'ютерна презентація – це файл із необхідними матеріалами, що складається з послідовності слайдів. Кожен слайд містить закінчену за змістом інформацію, оскільки вона переноситься на наступний слайд автоматично на відміну текстового документа. Студенту – автору

презентації, необхідно вміти розподіляти матеріал у межах сторінки, грамотно розміщувати окремі об'єкти, вміти провести ретельний аналіз поданого матеріалу. У цьому допоможе цілий набір готових об'єктів (піктограм, геометричних фігур, текстових вікон тощо.).

Структура презентації. При середньому розрахунку часу перегляду – 1 хвилина на слайд, кількість слайдів не повинна перевищувати 15-ти.

- Перший слайд презентації має містити тему роботи, прізвище, ім'я та по-батькові виконавця, номер навчальної групи, а також прізвище, ім'я, по-батькові, посаду та науковий ступінь наукового керівника.
- На другому слайді доцільно подати мету та короткий зміст презентації (у даному контексті виробничої практики).
- Наступні слайди слід розбити на розділи згідно з пунктами плану практики.
- На останній слайд виноситься найголовніше, головне зі змісту презентації – висновки та напрями подальшого дослідження.

Рекомендації щодо оформлення презентацій у Microsoft Power Point:

– для візуального сприйняття текст на слайдах презентації має бути не менше 18 пунктів, а для заголовків – не менше 24 пунктів;

– макет презентації має бути оформлений у суворій кольоровій гамі; фон не повинен бути надто яскравим або строкатим; підбирати текст таким чином, щоб його добре читати;

– простір слайда (екрана) має бути максимально використаний, за рахунок, наприклад, збільшення масштабу малюнка. Крім того, по можливості необхідно займати верхні $\frac{3}{4}$ площі слайда (екрана), оскільки нижня частина екрана погано проглядається з останніх рядів;

- Кожен слайд повинен містити заголовок; в кінці заголовків точка не ставиться, у заголовках має бути відображено висновок із представленої на слайді інформації; текст на слайдах має добре читатись;

– при додаванні малюнків, схем, діаграм, знімків екрана (скріншотів) необхідно перевірити текст цих елементів на помилки. Необхідно перевіряти правильність написання назв малюнків, методик, прізвищ їх авторів тощо.

Основні принципи виконання та представлення комп'ютерної презентації

- комп'ютерна презентація має допомагати доповідачеві під час його виступу, правильно розставляти акценти;
- не ускладнюйте презентацію та не перевантажуйте її текстом, статистичними даними та графічними зображеннями;
- усне мовлення доповідача має доповнювати, описувати, але не переказувати, подану на слайдах інформацію;
- необхідно давати час аудиторії ознайомитися з інформацією кожного нового слайда, а вже після цього давати свої коментарі на екрані;
- презентацію може супроводжувати роздатковий матеріал, якщо це необхідно;
- обов'язково редагуйте презентацію перед виступом після попереднього перегляду (репетиції).

Звіт повинен бути конкретним та стислим.

- Звіт з практики має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики.
- Звіт повинен складатися з розділів відповідно до індивідуального плану, окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності і конкретизовані.
- Звіт друкується на ПК на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора міжрядкових інтервали шрифт - Times New Roman, розмір - 14. Текст необхідно друкувати залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 2,5 мм, праве - не менше 11 мм, верхнє і нижнє - не менше 15 мм. Складений здобувачем звіт має наскрізну нумерацію сторінок.

Підведення підсумків

До захисту допускаються здобувачі, які повністю виконали програму практики, представили звіт та всю відповідну документацію.

Захист підсумків виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах) магістрантів здійснюється під час проведення заліку у призначений керівником практики термін, у присутності комісії, що призначена завідувачем кафедри. Захист звіту з практики здійснюється усно. Під час захисту практики, крім офіційного звіту, магістранти розповідають про свій досвід, який вони набули у процесі проходження практики, особисті міркування та побажання. Підсумкова оцінка за проходження виробничої практики виставляється з урахуванням відгуків і запропонованих оцінок керівників від бази практики, відповідей на запитання під час проведення заліку та якості оформлення звітної документації.

За умови успішного захисту виробничої практики ставиться диференційована оцінка, яка вноситься в екзаменаційну відомість та індивідуальний план здобувача керівником практики. Диференційована оцінка за практику виставляється за результатами виконання програми практики та індивідуальних завдань, особисто виконаних здобувачем. Диференційована оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувача.

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА (ЛОГОПЕДИЧНА В ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ)

Мета виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами) полягає у формуванні та вдосконаленні професійних компетентностей бакалаврів спеціальної освіти, набутті практичного досвіду здійснення логопедичної, корекційно-розвиткової та освітньої діяльності з дітьми раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами, закріпленні та поглибленні теоретичних знань, отриманих під час вивчення фахових дисциплін, а також оволодінні сучасними методами діагностики, планування, організації та проведення логопедичної роботи в умовах спеціальних та інклюзивних закладів дошкільної освіти.

Практика спрямована на розвиток умінь здійснювати комплексне вивчення особливостей психофізичного та мовленнєвого розвитку дітей, визначати їхні особливі освітні потреби, розробляти та реалізовувати індивідуальні корекційно-розвиткові програми, забезпечувати ефективну взаємодію з батьками, педагогами та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу, а також формувати готовність до самостійної професійної діяльності вчителя-логопеда.

Завдання практики:

- ознайомлення зі структурою, організацією діяльності та специфікою функціонування спеціальних та інклюзивних закладів дошкільної освіти, нормативно-правовими засадами їх роботи;
- вивчення змісту професійної діяльності вчителя-логопеда, особливостей організації логопедичної, корекційно-розвиткової та освітньої роботи з дітьми раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами;
- поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час вивчення фахових дисциплін, та формування готовності до їх практичного застосування в професійній діяльності;

- формування вмінь здійснювати комплексне вивчення особливостей психофізичного та мовленнєвого розвитку дітей, проводити логопедичне обстеження та аналізувати його результати;
- оволодіння навичками визначення особливих освітніх потреб дітей, встановлення структури мовленнєвого порушення та планування індивідуальної корекційно-розвиткової роботи;
- набуття досвіду планування, підготовки та проведення індивідуальних, підгрупових і фронтальних логопедичних занять із використанням сучасних корекційно-розвиткових технологій;
- формування вмінь здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до дітей з урахуванням їхніх вікових, психофізичних та мовленнєвих особливостей;
- оволодіння методами та прийомами розвитку мовлення, корекції мовленнєвих порушень, стимулювання пізнавальної активності та комунікативної діяльності дітей дошкільного віку;
- набуття практичних навичок ведення документації вчителя-логопеда, складання індивідуальних програм розвитку, перспективного та календарного планування корекційно-розвиткової роботи;
- формування навичок професійної взаємодії з батьками (законними представниками) дітей, педагогічними працівниками та членами команди психолого-педагогічного супроводу;
- розвиток умінь аналізувати та оцінювати ефективність власної професійної діяльності, здійснювати самоаналіз проведених занять і корекційно-розвиткових заходів;
- формування професійно значущих особистісних якостей майбутнього вчителя-логопеда: педагогічної етики, культури мовлення та спілкування, відповідальності, толерантності, творчого підходу до роботи та потреби у професійному самовдосконаленні.

Об'єктами (базами) проходження виробничої практики практики (логопедичної в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами) виступають спеціальні та інклюзивні заклади для дітей раннього та дошкільного віку міста Одеса, Одеської області з якими укладено відповідні угоди. У разі потреби, студенти самі ініціюють проходження практики в інших областях України. У період практики проводяться заняття, спостереження, практичні роботи, пропонуються для вирішення альтернативні програми, варіанти виробничих ситуаційних завдань, у тому числі он-лайн спілкування, що мають конкретну мету і пов'язані з напрямом фахової підготовки.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН 4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

ПРН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 22. Застосувати на практиці знання про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціального та інклюзивного навчання.

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

Організація проведення практики

Виробнича практика (логопедична в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами) є важливим складником професійної підготовки бакалаврів спеціальної освіти та логічним продовженням освітнього процесу. Під час її проходження здобувачі вищої освіти закріплюють і поглиблюють теоретичні знання, набуті під час вивчення фахових дисциплін, удосконалюють практичні вміння та навички логопедичної, корекційно-розвиткової й освітньої діяльності в реальних умовах професійного середовища.

Організація та проведення практики здійснюються відповідно до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти, затвердженого вченою радою Університету Ушинського, а також робочої програми практики.

Керівництво практикою від університету здійснюють викладачі кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, а від баз практики – керівники закладів дошкільної освіти, вчителі-логопеди, вихователі-методисти та інші фахівці, які беруть участь в організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Направлення здобувачів на практику оформлюється наказом ректора університету. Перед початком практики здобувачі забезпечуються робочою програмою, методичними рекомендаціями та необхідною звітною документацією.

У період проходження практики на здобувачів поширюються правила внутрішнього розпорядку закладу освіти, вимоги з охорони праці, техніки безпеки, санітарно-гігієнічні норми та правила професійної етики, що діють на базі практики.

Здобувачі зобов'язані своєчасно прибути на базу практики та виконувати програму практичної підготовки в повному обсязі.

Під час проходження практики здобувачам надається можливість ознайомитися зі структурою та особливостями діяльності закладу дошкільної освіти, організацією роботи вчителя-логопеда, нормативною та обліково-звітною документацією, матеріально-технічним забезпеченням логопедичного кабінету, корекційно-розвитковим середовищем та особливостями організації освітнього процесу для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Здобувачі беруть участь у проведенні логопедичного обстеження дітей, аналізі результатів діагностики, плануванні та проведенні індивідуальних, підгрупових і фронтальних корекційно-розвиткових занять, спостерігають за діяльністю фахівців, здійснюють аналіз занять, розробляють дидактичні та наочні матеріали, добирають корекційні вправи й завдання відповідно до особливостей розвитку дітей.

Особлива увага приділяється формуванню навичок професійної взаємодії з батьками (законними представниками) дітей, педагогічними працівниками та іншими фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу.

Результатом проходження виробничої практики є виконання індивідуальних завдань, оформлення звітної документації, підготовка звіту про проходження практики та його представлення на підсумковій конференції, під час якої здобувачі аналізують результати власної професійної діяльності та презентують набуті компетентності.

Під час проходження виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами)

здобувачі виконують такі завдання:

- ознайомлюються зі структурою, організацією діяльності та особливостями функціонування закладу, у якому навчаються та виховуються діти з особливими освітніми потребами;
- вивчають зміст професійної діяльності вчителя-логопеда, його функціональні обов'язки, документацію та особливості організації логопедичної допомоги дітям раннього та дошкільного віку;
- здійснюють спостереження за освітнім процесом, корекційно-розвитковою діяльністю та роботою фахівців команди психолого-педагогічного супроводу;
- проводять логопедичне обстеження дітей раннього та дошкільного віку, вивчають особливості їхнього мовленнєвого, пізнавального, емоційно-вольового та психофізичного розвитку;
- аналізують результати логопедичного обстеження, визначають структуру мовленнєвого порушення та особливі освітні потреби дитини;
- збирають та аналізують анамнестичні дані, вивчають психолого-педагогічну документацію, результати попередніх обстежень та спостережень;
- складають перспективні та календарні плани логопедичної роботи, розробляють конспекти індивідуальних, підгрупових і фронтальних занять;
- беруть участь у підготовці та проведенні логопедичних, корекційно-розвиткових занять із використанням сучасних методів, прийомів і технологій корекції мовленнєвих порушень;
- формують уміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до дітей відповідно до їхніх вікових, психофізичних та мовленнєвих особливостей;
- добирають, виготовляють та використовують дидактичні, наочні й корекційно-розвиткові матеріали для проведення логопедичної роботи;

- оволодівають навичками застосування сучасних засобів розвитку мовлення, корекції звуковимови, формування лексико-граматичної сторони мовлення та розвитку комунікативних умінь дітей;
- здійснюють аналіз відвіданих і проведених занять, визначають ефективність використаних методів та прийомів корекційно-розвиткової роботи;
- набувають досвіду професійної взаємодії з батьками (законними представниками) дітей, педагогами та іншими фахівцями, які забезпечують психолого-педагогічний супровід дитини;
- ведуть документацію вчителя-логопеда відповідно до вимог закладу освіти та нормативних документів;
- розвивають професійно значущі особистісні якості: педагогічну етику, культуру мовлення та спілкування, відповідальність, толерантність, творчий підхід до професійної діяльності, здатність до рефлексії та професійного самовдосконалення;
- узагальнюють результати практичної діяльності, оформлюють звітну документацію та готують матеріали для підсумкового захисту результатів практики.

Розподіл балів за видами діяльності здобувачів під час проходження виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами)

№	Види завдань	Кількість Балів	Оцінює			
			Керівник від бази практики (вихователь)	Керівник від бази практики	Керівник практики з фаху	Керівник практики від Університету
I. Робота студента-практиканта як педагога		максимальна кількість – 27				
		з них:				
1.1	Відвідування та здійснення аналізу занять логопеда, педагогів та однокурсників	1-2				

1.2	Якість проведення пробних занять (етапів заняття під керівництвом педагогів)	1-10				
1.3	Підготовка та проведення самостійних ігрових вправ з використанням інтерактивних, інноваційних технологій	1-10				
1.4	Виконання обов'язків логопеда та інших педагогів	1-5				
II. Навчально-методична, психолого-педагогічна, корекційно-виховна робота з дітьми		максимальна кількість – 30				
		з них:				
2.1	Визначення плану та етапів корекційно-виховної роботи	1-2				
2.2	Підготовка та проведення виховних заходів, перевірка завдань, форми організація роботи з педагогами закладу	1-3				
2.3	Підготовка і проведення корекційно-виховних занять	1-5				
2.4	Проведення обстеження та планування підсумкового алгоритму з дітьми на кінець навчального року	1-10				
2.5	Складання психолого-педагогічної характеристикииитячого колективу або на 3-ох дітей	1-5				
2.6	Педагогічний аналіз проведення корекційно-виховного заняття	1-5				
III. Залікові заняття (3 заняття)		максимальна кількість – 30				
		з них:				
3.1	Підготовка і проведення залікового заняття № 1	1-10				
3.2	Підготовка і проведення залікового заняття № 2	1-10				
3.3	Підготовка і проведення залікового заняття № 3	1-10				
IV. Оформлення звітної документації (рівень відповідності звітної документації вимогам програми, захист результатів практики)		максимальна кількість – 13				
		з них:				
4.1	Звіт з педагогічної практики, підсумкова конференція	1-5				
4.2	Плани-конспекти залікових занять з необхідною наочністю	1-4				
4.3	Щоденник з планами-конспектами занять (крім залікових)	1-4				
	ВСЬОГО	100				

Вимоги до звітної документації

По закінченні виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами) проводиться заключна конференція, на якій здобувачі освіти звітують про виконану роботу, а також висловлюють свою думку щодо змісту та організації практики. Керівник оцінює роботу кожного здобувача освіти і

оформлює звіт за результатами практики.

Звітними документами є:

1. Щоденник практики.
2. Календарно-тематичне планування на період практики.
3. Розгорнута психолого-педагогічна характеристика на 3-х дітей за результатами вивчення анамнезу, експериментального психолого-педагогічного обстеження особливостей психо-мовленнєвого та інтелектуального розвитку дитини, спостережень за поведінкою тощо.
4. Конспекти проведених самостійно 3 корекційно-виховних занять і дидактичний матеріал для них (для кожного заняття);
5. Надання конспектів ігрових корекційних занять, вправ, розваг.
6. Загальний звіт (з описом знань, навичок і умінь, які були отримані під час практики, видів діяльності в яких студент брав участь, своїх власних вражень, позитивних сторін практики та можливих недоліків).
7. Договір.

Під час проведення конференції з практики студенти готують доповідь та презентацію, що відображають ключові моменти роботи на виробничій практиці.

Презентація дає можливість наочно уявити інтерактивні підходи, інноваційні ідеї, розробки та плани. Презентація є результатом самостійної роботи студентів, за допомогою якої вони наочно демонструють матеріали публічного виступу перед аудиторією (он-лайн конференції), мають можливість проаналізувати та виокремити значущі елементи корекційно-логопедичних напрямків роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Комп'ютерна презентація – це файл із необхідними матеріалами, що складається з послідовності слайдів. Кожен слайд містить закінчену за змістом інформацію, оскільки вона переноситься на наступний слайд автоматично на відміну текстового документа. Студенту – автору презентації, необхідно вміти розподіляти матеріал у межах сторінки, грамотно розмішувати окремі об'єкти, вміти провести ретельний аналіз

поданого матеріалу. У цьому допоможе цілий набір готових об'єктів (пиктограм, геометричних фігур, текстових вікон тощо.).

Структура презентації. При середньому розрахунку часу перегляду – 1 хвилина на слайд, кількість слайдів не повинна перевищувати 15-ти.

- Перший слайд презентації має містити тему роботи, прізвище, ім'я та по-батькові виконавця, номер навчальної групи, а також прізвище, ім'я, по-батькові, посаду та науковий ступінь наукового керівника.
- На другому слайді доцільно подати мету та короткий зміст презентації (у даному контексті виробничої практики).
- Наступні слайди слід розбити на розділи згідно з пунктами плану практики.
- На останній слайд виноситься найголовніше, головне зі змісту презентації – висновки та напрями подальшого дослідження.

Рекомендації щодо оформлення презентацій у Microsoft Power Point:

– для візуального сприйняття текст на слайдах презентації має бути не менше 18 пунктів, а для заголовків – не менше 24 пунктів;

– макет презентації має бути оформлений у суворій кольоровій гамі; фон не повинен бути надто яскравим або строкатим; підбирати текст таким чином, щоб його добре читати;

– простір слайда (екрана) має бути максимально використаний, за рахунок, наприклад, збільшення масштабу малюнка. Крім того, по можливості необхідно займати верхні $\frac{3}{4}$ площі слайда (екрана), оскільки нижня частина екрана погано проглядається з останніх рядів;

- Кожен слайд повинен містити заголовок; в кінці заголовків точка не ставиться, у заголовках має бути відображено висновок із представленої на слайді інформації; текст на слайдах має добре читатись;

– при додаванні малюнків, схем, діаграм, знімків екрана (скріншотів) необхідно перевірити текст цих елементів на помилки. Необхідно перевірити правильність написання назв малюнків, методик, прізвищ їх авторів тощо.

Основні принципи виконання та представлення комп'ютерної презентації

- комп'ютерна презентація має допомагати доповідачеві під час його виступу, правильно розставляти акценти;
- не ускладнюйте презентацію та не перевантажуйте її текстом, статистичними даними та графічними зображеннями;
- усне мовлення доповідача має доповнювати, описувати, але не переказувати, подану на слайдах інформацію;
- необхідно давати час аудиторії ознайомитися з інформацією кожного нового слайда, а вже після цього давати свої коментарі на екрані;
- презентацію може супроводжувати роздатковий матеріал, якщо це необхідно;
- обов'язково редагуйте презентацію перед виступом після попереднього перегляду (репетиції).

Звіт повинен бути конкретним та стислим.

- Звіт з практики має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики.
- Звіт повинен складатися з розділів відповідно до індивідуального плану, окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності і конкретизовані.
- Звіт друкується на ПК на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора міжрядкових інтервали шрифт - Times New Roman, розмір - 14. Текст необхідно друкувати залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 2,5 мм, праве - не менше 11 мм, верхнє і нижнє - не менше 15 мм. Складений здобувачем звіт має наскрізну нумерацію сторінок.

Підведення підсумків

До захисту допускаються здобувачі, які повністю виконали програму практики, представили звіт та всю відповідну документацію.

Захист підсумків виробничої практики (в інклюзивно-ресурсних центрах) магістрантів здійснюється під час проведення заліку у призначений керівником практики термін, у присутності комісії, що призначена завідувачем кафедри. Захист звіту з практики здійснюється усно. Під час захисту практики, крім офіційного звіту, магістранти розповідають про свій досвід, який вони набули у процесі проходження практики, особисті міркування та побажання. Підсумкова оцінка за проходження виробничої практики виставляється з урахуванням відгуків і запропонованих оцінок керівників від бази практики, відповідей на запитання під час проведення заліку та якості оформлення звітної документації.

За умови успішного захисту виробничої практики ставиться диференційована оцінка, яка вноситься в екзаменаційну відомість та індивідуальний план здобувача керівником практики. Диференційована оцінка за практику виставляється за результатами виконання програми практики та індивідуальних завдань, особисто виконаних здобувачем. Диференційована оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувача.

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА (ЛОГОПЕДИЧНА В ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ)

Метою виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами) є формування та вдосконалення професійних компетентностей бакалаврів спеціальної освіти, закріплення й поглиблення теоретичних знань, набутих під час вивчення фахових дисциплін, а також оволодіння практичними навичками організації та здійснення логопедичної, корекційно-розвиткової, діагностичної, консультативної та освітньої діяльності з дітьми шкільного віку, які мають особливі освітні потреби.

Практика спрямована на формування готовності здобувачів вищої освіти до самостійної професійної діяльності вчителя-логопеда в умовах спеціальних та інклюзивних закладів освіти, набуття досвіду проведення логопедичного обстеження, визначення особливих освітніх потреб учнів, планування та реалізації індивідуальних програм корекційно-розвиткової роботи, застосування сучасних методів і технологій подолання мовленнєвих порушень, а також розвитку навичок професійної взаємодії з учнями, батьками, педагогами та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу.

Важливою складовою мети практики є формування професійної відповідальності, педагогічної культури, здатності до рефлексії, творчого вирішення професійних завдань та постійного професійного самовдосконалення.

Завдання практики:

1. Ознайомлення зі структурою, організацією діяльності та особливостями функціонування спеціальних та інклюзивних закладів освіти, у яких навчаються діти шкільного віку з особливими освітніми потребами.

2. Вивчення змісту професійної діяльності вчителя-логопеда, його функціональних обов'язків, нормативно-правової бази та документації, що регламентує логопедичну роботу в закладах освіти.

3. Поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час вивчення фахових дисциплін, та формування готовності до їх практичного застосування в професійній діяльності.

4. Формування вмінь здійснювати комплексне логопедичне обстеження учнів з особливими освітніми потребами, виявляти особливості мовленнєвого розвитку та визначати структуру мовленнєвого порушення.

5. Набуття навичок аналізу результатів логопедичного обстеження, визначення особливих освітніх потреб учнів та розроблення рекомендацій щодо організації корекційно-розвиткової роботи.

6. Оволодіння вміннями планувати, організовувати та проводити індивідуальні й групові логопедичні заняття з урахуванням вікових, психофізичних та мовленнєвих особливостей учнів.

7. Формування навичок використання сучасних методів, прийомів і технологій корекції порушень усного та писемного мовлення, розвитку комунікативних умінь і мовленнєвої діяльності школярів.

8. Набуття досвіду здійснення диференційованого та індивідуального підходу до учнів з особливими освітніми потребами під час організації освітньої та корекційно-розвиткової діяльності.

9. Формування вмінь розробляти та використовувати дидактичні, наочні та корекційно-розвиткові матеріали відповідно до освітніх потреб дітей.

10. Оволодіння навичками ведення документації вчителя-логопеда, складання перспективних і календарних планів, індивідуальних програм та звітних матеріалів.

11. Набуття досвіду професійної взаємодії з педагогами, асистентами вчителів, практичними психологами, батьками (законними представниками) та іншими фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу.

12. Формування навичок аналізу та самоаналізу проведених занять, оцінювання результативності корекційно-розвиткової роботи та визначення шляхів її вдосконалення.

13. Виховання професійно значущих особистісних якостей майбутнього вчителя-логопеда: педагогічної культури, відповідальності, толерантності, емпатії, творчого підходу до роботи, дотримання професійної етики та академічної доброчесності.

14. Формування потреби у професійному саморозвитку, самовдосконаленні та безперервному підвищенні професійної компетентності.

Об'єктами (базами) проходження виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами) виступають спеціальні та інклюзивні заклади міста Одеса, Одеської області з якими укладено відповідні угоди. У разі потреби, студенти самі ініціюють проходження практики в інших областях України. У період практики проводяться заняття, спостереження, практичні роботи, пропонуються для вирішення альтернативні програми, варіанти виробничих ситуаційних завдань, у тому числі он-лайн спілкування, що мають конкретну мету і пов'язані з напрямом фахової підготовки.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН-4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

ПРН-5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН-6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН-11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 18. Володіти знаннями про спеціальну дидактику, спеціальні методики навчання дітей з тяжкими порушеннями.

ПРН 22. Застосувати на практиці знання про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціального та інклюзивного навчання.

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

Організація проведення практики

Виробнича практика (логопедична в закладах для дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами) є невід'ємною складовою професійної підготовки бакалаврів спеціальної освіти та логічним продовженням освітнього процесу. Під час практики здобувачі вищої освіти закріплюють і поглиблюють теоретичні знання, набуті під час вивчення фахових дисциплін, удосконалюють професійні вміння та навички логопедичної, діагностичної, корекційно-розвиткової, консультативної й освітньої діяльності в умовах реального професійного середовища.

Організація та проведення практики здійснюються відповідно до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти, затвердженого вченою радою Університету Ушинського, освітньо-професійної програми підготовки фахівців спеціальності А6 Спеціальна освіта, а також робочої програми практики.

Керівництво практикою від університету здійснюють викладачі кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, а від баз практики – керівники закладів освіти, вчителі-логопеди, заступники директора, практичні психологи, асистенти вчителів та інші фахівці, які забезпечують психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. Направлення здобувачів на практику оформлюється наказом ректора університету. Перед початком практики здобувачі забезпечуються робочою програмою практики, методичними рекомендаціями та необхідною звітною документацією.

У період проходження практики на здобувачів поширюються правила внутрішнього розпорядку закладу освіти, вимоги охорони праці, техніки безпеки, санітарно-гігієнічні норми та правила професійної етики, які діють на базі практики.

Здобувачі зобов'язані своєчасно прибути на базу практики, виконувати програму практики в повному обсязі, дотримуватися встановленого режиму роботи закладу освіти та виконувати розпорядження керівників практики.

Під час проходження практики здобувачі ознайомлюються зі структурою та особливостями діяльності закладу освіти, системою організації інклюзивного та спеціального навчання, документацією вчителя-логопеда, матеріально-технічним забезпеченням логопедичного кабінету, особливостями організації корекційно-розвиткових занять та психолого-педагогічного супроводу дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами.

Практиканти здійснюють спостереження за роботою вчителя-логопеда та інших фахівців команди супроводу, проводять логопедичне обстеження учнів, аналізують результати діагностики, беруть участь у плануванні та проведенні індивідуальних і групових корекційно-розвиткових занять, розробляють дидактичні та наочні матеріали, добирають методи і прийоми корекції порушень усного та писемного мовлення.

Особлива увага під час практики приділяється формуванню навичок професійної взаємодії з педагогічними працівниками, батьками (законними

представниками) учнів, асистентами вчителів та іншими фахівцями, залученими до організації освітнього процесу та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

Результатом проходження виробничої практики є виконання індивідуальних завдань, оформлення та ведення документації практиканта, підготовка звіту про проходження практики, його захист та презентація результатів професійної діяльності на підсумковій конференції.

Під час проходження виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами) здобувачі виконують такі завдання:

- ознайомлюються зі структурою, організацією діяльності та особливостями функціонування закладу освіти, у якому навчаються діти шкільного віку з особливими освітніми потребами;

- вивчають нормативно-правову документацію, що регламентує діяльність закладу освіти, а також професійну діяльність учителя-логопеда;

- ознайомлюються зі змістом роботи вчителя-логопеда, особливостями ведення документації, планування та організації корекційно-розвиткової роботи;

- здійснюють спостереження за освітнім процесом, діяльністю вчителя-логопеда та інших фахівців команди психолого-педагогічного супроводу;

- проводять логопедичне обстеження учнів з особливими освітніми потребами, вивчають особливості їхнього мовленнєвого, пізнавального та психофізичного розвитку;

- аналізують результати логопедичного обстеження, визначають структуру мовленнєвого порушення, рівень сформованості усного та писемного мовлення, особливі освітні потреби учнів;

- здійснюють збір та аналіз анамнестичних даних, вивчають психолого-педагогічну документацію, результати попередніх обстежень та рекомендації фахівців;

- беруть участь у складанні індивідуальних програм розвитку, перспективних і календарних планів корекційно-розвиткової роботи;
- планують, готують та проводять індивідуальні й групові логопедичні заняття, спрямовані на корекцію порушень усного та писемного мовлення, розвиток комунікативних умінь та мовленнєвої діяльності учнів;
- застосовують сучасні методи, прийоми та технології логопедичної роботи відповідно до індивідуальних освітніх потреб дітей;
- формують уміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до учнів з урахуванням особливостей їхнього розвитку та освітніх потреб;
- розробляють, добирають і використовують дидактичні, наочні та корекційно-розвиткові матеріали для проведення занять;
- здійснюють аналіз та самоаналіз проведених логопедичних занять, оцінюють їх ефективність та визначають шляхи вдосконалення власної професійної діяльності;
- набувають практичного досвіду професійної взаємодії з учителями, асистентами вчителів, практичними психологами, соціальними педагогами, батьками (законними представниками) та іншими фахівцями команди супроводу;
- оволодівають навичками ведення документації вчителя-логопеда відповідно до чинних вимог та нормативних документів;
- формують професійно значущі особистісні якості: педагогічну культуру, відповідальність, толерантність, емпатію, комунікативну компетентність, здатність до творчого вирішення професійних завдань та професійного самовдосконалення;
- узагальнюють результати практичної діяльності, оформлюють звітну документацію та готують матеріали для підсумкового захисту результатів практики.

**Розподіл балів за видами діяльності здобувачів під час проходження
виробничої практики (логопедичної в закладах для дітей шкільного віку
з особливими освітніми потребами)**

№	Види завдань	Кількість Балів	Оцінює			
			Керівник від бази практики (логопед)	Керівник практики з фаху	Керівник практики з педагогіки	Керівник практики від Університету
I. Корекційно-виховна робота студента-практиканта з дітьми (робота логопеда)		максимальна кількість – 40				
		з них:				
1.1	Відвідування та здійснення аналізу занять логопеда	1-5				
1.2	Якість проведення пробних занять	1-5				
1.3	Підготовка та проведення занять з ігрових технологій	1-6				
1.4	Виконання обов'язків логопеда	1-6				
1.5	Визначення плану та етапів логопедичної роботи	1-4				
1.6	Підготовка та проведення корекційно-виховних заходів, перевірка завдань, форми організація роботи з педагогами закладу	1-7				
1.7	Підготовка і проведення корекційно-розвиткових занять	1-7				
II. Залікові заняття (3 заняття)		максимальна кількість – 20				
		з них:				
3.1	Підготовка і проведення логопедичного залікового заняття № 1	1-5				
3.2	Підготовка і проведення логопедичного залікового заняття № 2	1-5				
3.3	Підготовка і проведення логопедичного залікового заняття № 3	1-5				
3.4	Підбір відповідних наочностей та дидактичного матеріалу	1-5				
III. Корекційна психолого-педагогічна робота з дітьми		максимальна кількість – 30				
(Індивідуальне завдання)		з них:				
3.1	Складання психолого-педагогічної характеристики на групу (підгрупу дітей) за основними сферами розвитку	1-5				
3.2	Складання мовленнєвої карти на 3-ох дітей за нозологіями	1-10				
3.3	Педагогічний аналіз проведення логопедичного заняття	1-5				
3.4	Якість та обсяг застосування індивідуально-творчого підходу	1-10				
IV. Оформлення звітної документації (рівень відповідності звітної документації вимогам програми, захист результатів практики)		максимальна кількість – 10				
		з них:				
4.1	Звіт з педагогічної практики, підсумкова конференція	1-3				
4.2	Плани-конспекти залікових занять з необхідною наочністю	1-3				
4.3	Щоденник з відповідними етапами практики	1-4				
ВСЬОГО		100				

Вимоги до звітної документації

По закінченні виробничої практики проводиться заключна конференція, на якій здобувачі освіти звітують про виконану роботу, а також висловлюють свою думку щодо змісту та організації практики. Розрахунок рейтингових балів відбувається шляхом накопичення поточних балів за кожне виконане завдання. Керівник оцінює роботу кожного здобувача освіти і оформлює звіт за результатами практики.

Звітними документами є:

1. Щоденник практики.
2. Календарно-тематичне планування на період практики.
3. Психолого-педагогічна характеристика на груповий колектив.
4. Мовленнєві картки на трьох дітей за означеною нозологією.
5. Звіт з виробничої практики (логопедичної).
6. Залікові логопедичні заняття фронтальні (підгрупові, індивідуальні) оформлені на окремих аркушах формату А-4: 3 заняття з наданням відповідного наочного матеріалу.
7. Договір.

Кожен з цих документів відіграє свою роль в оцінці результатів практики.

Важливим компонентом загального оцінювання є підготовка презентації-звіту на підсумкову конференцію за результатами виробничої практики (логопедичної).

Звіт-характеристика бакалавра має враховувати відвідування, дисциплінованість, відповідальність, ініціативність, акуратність, не конфліктність. Завдання-звіт містить термін початку і закінчення практики, індивідуальний графік роботи здобувача, перелік і коротку характеристику всіх видів роботи, що здійснювались впродовж практики. Записи відбивають різноманітність видів діяльності, їх обсяг та складність виконання для здобувача. Загальний звіт необхідний для того, щоб оцінити здатність здобувача узагальнити виконану роботу, виокремити досягнення,

які він вважає найбільш корисними у його професійній підготовці.

Наприкінці виробничої практики здобувачі подають заповнений щоденник з письмовим звітом. Керівник практики на підприємстві, в установі, організації після перевірки звітної документації і щоденника оцінює його роботу. Письмова рецензія керівника практики від закладу освіти заноситься до щоденника практиканта. У випадках невідповідності вимогам щодо змісту і оформлення звіту, він повертається на доопрацювання.

Звітна документація повинна вестись українською мовою, бути акуратно оформленою у папку, обов'язково представленою для перевірки керівнику практики і здається протягом трьох днів після закінчення практики, а її оформлення йде протягом усієї практики.

Вимоги до звіту з практики:

Звіт повинен бути конкретним та стислим.

Звіт з практики має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, що пов'язане з роботою здобувача у якості логопеда. Обов'язковою є наявність висновків та пропозицій, яких вимагає зміст завдань.

Звіт друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора міжрядкових інтервали шрифт - Times New Roman, розмір - 14. Текст необхідно друкувати залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 2,5 мм, праве - не менше 11 мм, верхнє і нижнє - не менше 15 мм.

Звіт повинен відображати основні ланки, а саме:

- Характеристика дітей логопедичної групи.
- Загальні враження про логопедичну практику.
- Навчальна робота в період практики: скільки занять вчителя-логопеда відвідано, які висновки зроблено; скільки самостійних занять проведено, недоліки та їх причини, самооцінка власних занять.
- Використання наочних посібників при підготовці до залікових занять.

- Які недоліки у професійній підготовці як вчителя логопеда помітили.
- Пропозиції щодо вдосконалення підготовки до логопедичної практики.
- З якими труднощами зустрілись під час практики.
- Що з вивченого на заняттях з психолого-педагогічних та корекційних дисциплін стало у нагоді під час практики.
- Яку навчально-дослідницьку роботу проводили під час логопедичної практики.
- Зауваження та пропозиції, вдосконалення змісту та організації практики

Підведення підсумків

До захисту допускаються здобувачі, які повністю виконали програму практики, представили звіт відповідно до встановленої форми та отримали позитивну оцінку від підприємства - бази практики.

Захист підсумків виробничої практики (логопедичної) бакалаврів здійснюється під час проведення заліку у призначений керівником практики термін, у присутності комісії, що призначена завідувачем кафедри. Спеціальної та інклюзивної освіти. Захист звіту з практики здійснюється усно.

Під час захисту практики, крім офіційного звіту, бакалаври розповідають про свій досвід, який вони набули у процесі проходження практики, особисті міркування та побажання. Підсумкова оцінка за проходження виробничої практики виставляється з урахуванням запропонованих оцінок керівників від бази практики, відповідей на запитання під час проведення заліку та якості оформлення звітної документації.

За умови успішного захисту виробничої (логопедичної) практики ставиться диференційована оцінка, що:

- вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та індивідуальний

навчальний план здобувача керівником практики;

- виставляється за результатами виконання програми практики та індивідуальних завдань, особисто виконаних здобувачем;
- враховується нарівні з іншими оцінками, що характеризують успішність здобувача.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ

Зміст критеріїв оцінювання	Шкала ECTS	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
<p>Здобувач освіти цілком виконав програму практики, виявив при цьому високий рівень опанування програмного матеріалу, самостійність, уміння робити висновки та узагальнення. Засвідчив належну фахову та методичну підготовку, показав високу загальну, професійну й мовну культуру, здатність до самоаналізу власної діяльності. Вчасно надав належно оформлену документацію.</p>	90-100	A	Відмінно
<p>Здобувач освіти цілком виконав програму практики, виявив при цьому достатній рівень компетентності. Здобувач освіти вільно володіє навчальним матеріалом, уміло використовує професійну та наукову термінологію. Документацію оформлено якісно та надано вчасно, однак у процесі роботи були незначні фактичні або методичні недоліки.</p>	82-89	B	Добре
<p>Здобувач освіти цілком виконав програму практики. Здобувач освіти вільно володіє навчальним матеріалом, уміло використовує професійну та наукову термінологію, однак в роботі допущено незначні помилки. Документацію оформлено якісно та надано вчасно, однак у процесі роботи допущено незначні фактичні або методичні помилки.</p>	74-81	C	

Здобувач освіти частково виконав програму практики: відтворив значну частину вивченого матеріалу, виявив базові знання, однак не виказував самотійності під час проходження практики. Документацію надано невчасно або її оформлення не відповідає вимогам.	64-73	D	Задовільно
Здобувач освіти частково виконав програму практики: допустив помилки під час проведення, виконання завдань, простежується безвідповідальне ставлення студента до практики. Документацію надано повністю, однак її оформлення не якісне або не повне.	60-63	E	
Здобувач освіти не виконав більшості завдань практики. Отримав негативний відгук про роботу під час практики. Виконав лише окремі види робіт. У такому разі здобувач освіти може повторно пройти практику для доопрацювання невиконаних завдань та її захистити.	35-59	FX	Незадовільно
Здобувач освіти абсолютно не виконав програму практики або не з'явився на практику. Є потреба повторного проходження педагогічної практики.	1-34	F	

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

До захисту допускаються здобувачі, які повністю виконали програму практики, представили звітну документацію відповідно до встановленої форми та одержали позитивну характеристику керівника від бази практики. Захист підсумків виробничих практик магістрів здійснюється під час проведення підсумкової конференції (впродовж 10 днів після закінчення терміну практики) у призначений керівником практики термін, у присутності комісії, що призначена завідувачем кафедри.

Захист звітної документації з практики здійснюється усно. Під час захисту практики, крім офіційної звітної документації, магістри розповідають про свій досвід, який вони набули у процесі проходження практики, особисті міркування та побажання.

Підсумкова оцінка за проходження виробничої практики виставляється з урахуванням відгуків і запропонованих оцінок керівників від бази практики, оцінок керівників з фаху та якості оформлення звітної документації.

За умови успішного захисту виробничих практик ставиться оцінка, яка вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку здобувача керівником практики. Оцінка за практику виставляється за результатами виконання програми практик. Оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувача. Під час визначення рівня академічної успішності при отриманні диплому разом з іншими оцінками здобувача враховуються оцінки за практику.

Студенти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що одержали оцінку «незадовільно».

Студентам, які одержали з практики оцінку «незадовільно», може призначатися повторне проходження практики або у термін, визначений деканатом Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Маршрут переходу дитини з послуги раннього втручання в інклюзивне середовище ЗДО: Методичний довідник / О.В. Кривоногова, І.М. Орленко.- Одеса, 2020. 31с. с додатками.
2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навчально-методичний посібник. Київ : 2018. 252 с.
3. Особливості організації інклюзивного навчання в закладі освіти: Методичний посібник / Н.В. Заварова, О.А. Солнцева, І.М. Орленко, К.М. Павленко. – Одеса: видавець Удача, 2020. 248 с.
4. Організація безпечного освітнього простору: координація дій. Навчально-методичний посібник. /Кол. автор.: Бальбуза О., Варє І., Заварова Н., Краснощок Т., Кривоногова О., Лєскова А., Орленко І., Солнцева О. Одеса-Умань: Видавець Сочінській М.М., 2023. 190 с.
5. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с.
6. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : «ТОВ Агенство «Україна», 2019. 300 с.
7. Полупанова Яна Миколаївна. Організаційно-методичне забезпечення діяльності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів в умовах викликів сьогодення. Доктор філософії : спец.. 016 - Спеціальна освіта : захищена 2024-02-15. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2024. <https://ispukr.org.ua/?p=10990>
8. Прохоренко Л. І., Ярмола Н. А., Набоченко О., Данілавичюте Е. А., Ільяна В. М., Костенко Т. М., Чеботарьова О. В., Литовченко С. В., Бабяк О. О., Недозим І. В., Омельченко І. М., Блєч Г. О., Трикоз С. В., Гладченко І. В., Трофименко Л. І., Рібцун Ю. В., Мартинюк З. С., Довгопола К. С., Жук В. В., Грибань Г. В., Курінна В. Р. (уклад.). Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. Київ: Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. 2021. <https://ispukr.org.ua/?p=12983>
9. Шеремет М. К., Боряк О. Б. Неврологічні основи логопедії: навч. посіб. Суми : Вид-во : СумДПУ. 2022. 276 с.

Допоміжна

1. Галущенко В.І. Інтегративні підходи застосування ігрових технологій в корекційній роботі з дітьми з ТПМ. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. Вип. 25 /за ред. О.Гаврилова Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В. 2025, 290 с., С.62-81. <https://aqce.com.ua/>

- 6 Галущенко В.І. Специфіка комплексного корекційного підходу до проблеми дисграфії та дислексії у дітей молодшого шкільного віку. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Педагогіка»): журнал. 2025. № 10(50) 2389 2025с. С.1832-1842. <http://perspectives.pp.ua/index>.
- 2 Галущенко В.І. Стан проблеми організації взаємодії фахівців та сімей дітей з особливими освітніми потребами. *Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»): журнал № 14 (32) 2023. 1111 с. С. 91-98.* <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/index>

1. Орленко І.М., Кривоногова О. В., Трапізанова Н. В. Маршрут переходу з послуги раннього втручання до інклюзивного освітнього середовища закладу дошкільної освіти. *Габітус: Науковий журнал. 2022. Випуск 39. С.113-117.*

2. Соколова Г.Б. Психологічні властивості особистості вчителів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. *Габітус. 2024. №62. С.121–126.*

3. Соколова Г. Б. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами з родин вимушених переселенців як елемент акомодативного процесу. *Наукові інновації та передові технології. Серія: Психологія. 2025. Вип. 3 (43). С. 1718–1729.*

4. Соколова Г. Б., Кравець Ю. О. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами: організаційні і методичні аспекти. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний збірник. Київ, 2023. Випуск 23. С. 178-195.*

5. Соколова Г.Б., Орленко І.М. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівня підтримки у дітей раннього та дошкільного віку / Прохоренко Л.І., Шевченко В.М., Шевченко Ю.В., Орленко І.М., Соколова Г.Б., 2022. 133 с.

6. Pirchio S., Arcidiacono F., Passiatore Y. Editorial: Inclusive schools for a diverse world: Psychological and educational factors and practices harming or promoting inclusion at school. *Frontiers in Psychology. Vol. 13. 2022.*

Інформаційні ресурси

1. Міжнародні документи зі сфери інклюзивної освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.ussf.kiev.ua/news/323/>

2. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
URL : <http://www.mon.gov.ua>

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.
URL : <http://odnb.odessa.ua/>.

5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.
URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>